

Numerul 15.

Oradea-mare 14/26 aprilie 1896.

Anul XXXII.

Ese duminica. Abonament pe an 10 fl., pe 1/2 de an 5 fl., pe trei luni 2 fl. 70 cr. Pentru România pe an 25 lei.

Dama misterioasă

Domna Simina V. era o ființă foarte misterioasă, și nu-i mirare că în micul orașel Z. era obiectul interesării comune.

Simina s'a strămutat în orașelul Z. de vreo doi ani — și când a sosit pentru prima dată în oraș, a adus cu sine trei sicrie, pe cari le-a înmormântat în cimiterul orașului. După faptul acesta, înmormântarea a trei morți de-odată, fără a se ști că de unde au fost, și cine-i domna care s'a îngrijat de înmormântarea lor, a fost prea de-a-juns ca să deștepte curiozitatea tuturor.

În curând după înmormântare, domna Simina V. s'a strămutat cu totul în orașul Z. și aici se înfașură în o atmosferă așa de misterioasă, încât bieții orașeni au fost toți atacați de curiozitate ca de o bătăie grea și periculoasă.

Domna Simina umbla pururea în negru. Fața ei arată o nespusă durere, era înse blândă și

ORFANIL.

așa de frumoasă în tristețea ei; ochii albaștri și mari umbriți de gene lungi, aveau o privire vagă de resemnațiunea unei martire, — talie sveltă, formele rotunde și perfecte, un adevărat trup de princesă.

Mergea regulat la biserică, se punea în genunchi înaintea iconei Madonei și se ruga mult, mult de tot! Iar când câte-odată, cuprinsă de o nespusă durere, își rădică ochii mari, inundați în lacrimi, spre cer, și buzele i se mișcau misterios, rostind cuvinte neînțelese, cei din giur înfiorați, o priviau ca pe o sântă, și uitându-și că sunt în biserică, priviau numai la Simina și la jalea ei!

O! și era așa de frumoasă când o vedeai ingenușiată, cu mâinile înțelește, privind lacrimând spre cer și rugându-se. Câți nu oftau, vădându-o, câte inimi nu băteau cu putere, cuprinse de un sentiment de milă, covârșit de o nespusă dragoste!

În fiecare zi Simina

mergea în cimiter, ducea flori noue pe mormântul sub care odihneau cei trei morți ai sei, punea florile pe mormânt și-apoi ingenunchiă și se rugă pierdută în gândurile și durerile ei!

De mulțori veniau unii curioși ca să o vadă, și o contemplau departe, mișcați până la lacrimi în cea mai adâncă tăcere ca să nu o conturbe!

Casa dăminei Simina V. era tot așa de misterioasă ca și dămina ei. Ușa-i era mereu încuiată și fereștile închise. Ea nu mergea la nime și nu făcea vizită nimărui, trăia izolată de toți și în tot orașul aproape nu era om cu care să fi vorbit.

O servitoare bătrână, care purta economia casnică, era mută ca mormântul. Mulți au cercat a afla ceva din gura ei, dar fără succes, ea le răspundea la toți: Nu știu, nu me 'ntrebați.

Nu-i mirare dară decât după toate acestea, curiozitatea tuturor creștea mereu, și li se părea o adevărată tortură.

Firește că se svoniau multe, unii pretindeau a ști totul, și spuneau fel de fel de „dămina misterioasă” cum o botezaseră. Că și-ar fi părăsit bărbatul, că și-ar fi pierdut prin o bătă grabnică pe toți ai sei, — iar unii, cari erau mai rei, nu se sfiau a răspândi chiar și calumni reutăcioase: că durerea și pietatea ei sunt numai făcătoare de rele...

Și toate aceste le ilustrau cu întâmplări tinere și urite, pe cari, susțineau, că le-au văzut.

Dămina Simina V. rămânea înse mereu cea veche.

Pote nici nu știea ce vorbește lumea, mergea la biserică și 'n cimitir regulat, își făcea rugăciunile cu aceeași pietate și durere sfântă, și-apoi se 'nchidea în temnița ei de bună voie.

Era o după amieză caldă de primăveră. Salcâmi înfloriți imprășcieau prin aer mireme dulci și îmbătătoare, rațele sôrelui, care scăpăta spre apus, aveau o căldură blândă, moderată.

Dămina Simina V. ingenunchiată la mormântul ei scump, se rugă.

De-o parte, lângă un mormânt prospăt, rădemat de-o cruce, stetea dl Aurelian, unul din frunțașii orașului Z, cufundat în durere pentru pierderea tinerei sale soții.

Era așa de cufundat în gândurile lui, încât nu a observat-o pe Simina, și când acesta a lăsat să-i sbore din piept un sfășietor oftat, el tresări ca din un vis lung, ochii lui triști se ațintiră asupra femeii rugătoare, el o află așa de frumoasă, așa de perfectă și dragălașă în tristețea ei mișcătoare de inimă!

Și în curând acesta admirație i se străformă în un simțământ de care nici el nu-ș putea da semnă. Mergea la biserică și în cimitir numai să o vadă și suferia de lipsa ei mult!

În farmecul acestui simțământ nou uită propria-i nefericire, și alte planuri, alte visurii resărira 'n inimă, care câțva timp i-a fost pustie! O idee i resăria în minte mereu, și de câte-ori și-o improspătă, totdeauna roșia, și prin vine i svăcniă sângele cu o căldură neobișnuită.

„De-aș pute-o face pe Simina, dămina Aurelian” și privind în gol, zimbăia de fericire!

E un amurg frumos de veră. Arșița nesuferită dispărea cu 'ncetul, și recărea dulce se revărsa peste toate, adusă pe aripile zefirului, care ciătina frunzele ce

șoptiau vesel între sine, Simina ingenunchiată la mormântul ei se rugă, iar Aurelian de lângă mormântul soției sale, o privia dus pe gânduri.

Simina era tristă, mai tristă ca ori și când.

De-odată începă a plânge cu hohot, pieptul i se rădica în suspine lungi și nădușite, părea o sălcie tristă ce se îndoie de-asupra unui mormânt, suflată de un vânt aspru și greu!

Aurelian se apropiă, cu milă, de ea.

— Pentru Dădu, dămnă, ce ai? Să ierți, că vin ca necunoscut să-ți tulbur această isbucnire a durerii, dar plângi așa de sfășietor, de mi-i temă și milă...

Simina rădica ochii ei plini de lacrimi asupra lui, ei revărsau o dulce recunoștință.

— Îți mulțumesc domnule că nu m'ai lăsat în desperarea mea, cine știe ce s'ar fi întâmplat? Dar e o și fatală acesta pentru mine... Îți mulțumesc, și cred că vei fi așa de bun să me insoțești până acasă?

Și plecară alătura, trecătorii i priviatu deschidând ochii mari și cotindu-se.

— Cum poți dă să te separezi așa de lume, începă Aurelian, — de ce te invălu cu un vâl așa misterios, prin care nu poți străbate nimic la dă din lume, și nici de la dă nu străbate nimic la lume? De doi ani trecuți ești în orașelul nostru și acelaș mister planază peste toate ca și în ziua în care ai venit la noi! Aceeaș durere te mistue și acum ca și atunci. Cred că veți și dă că e reu așa, un mângăitor poate face mult, foarte mult; îți poate indulci multe clipe amare...

Simina ascultă dusă pe gânduri cuvintele lui...

— Un mângăietor... un amic sincer, unde aș pute afla? — murmură ea mai mult pentru sine.

— În persôna mea, dămnă, — adause Aurelian cu căldură.

Simina privi lung în ochii lui negri, mari și sinceri.

— Îți mulțumesc domnule, ești amicul meu de ași incolo. Îmi pari un om așa de bun, dă singur vei pricepe durerea mea, și me vei și încâtva mângăia. De un timp încôce simt și eu lipsa unei inimi sincere, căreia să me destăinuesc. Povôra durerii n'o mai pot duce singură, mi se stinge vieța sub greutatea ei...

Într'aceea sosiră la pórta căsei.

— Și acum — dăse Simina cu un zimbet trist — așa că vei intră puțin la mine, bunul meu prietin? Vreau să-ți descoper tot trecutul meu, totă durerea mea, și-apoi să me mângăi, decât vei pute. Pentru dă nu mai pot fi „dăma misterioasă”. Dă trebuie să știi totul, sântem prietini și prietenia taine nu are.

— Me simt nespuse de fericit, — răspuse Aurelian cu o ușoră mișcare din cap — și intrară.

Casa era tristă și posomorită. Liniștea ce domniă într'ensa te umplea ôrecum de flori.

Aurelian tresări cu spaimă, Simina-l observă și zimbă dureros: — E tristă casa mea, nu-i așa, prietene? și deschise ușa unui salonaș mic.

Era aranjat de tot frumos, cu un gust estetic și cu o fineță deosebită, părea înse mai mult o chilie mortuală. Fotelurile și scaunele erau de catifea neagră, perdelele de la ferești încă erau negre, icônele încădrate în negru.

Aurelian se oprî, mirat, în prag.

— Intră prietene, intră, — dăse Simina și ochii i se umplură de lacrimi, decât te sperii de locuința mea, când îți voi destăinui cumplita mea durere, ce vei și face? Și nu uită că dă trebuie să me mângăi...

Aurelian intră fără de-a țice vre-un cuvânt. Se aședară față 'n față și tăcură mult . . .

Simina cu ochii deschiși privia în gol, voind par că să-și revöce tot trecutul în minte.

Aurelian o privia în o admirație mută, inima i bătea cu putere și tot sângele par că-i năvăliă spre cap.

„Cât e de frumösă în tristeța ei, e un änger, o sfântă“ — șopti el în sine.

Intr'un târziu Simina tresări . . .

— Să me ierți dle, că te-am ținut așa de mult în tăcere, am avut să-mi adun töte amintirile trecutului, și nu-i mirare că durerea lor m'a copleșit cu totul pe câteva momente. Voiesc să-ți spun totul, dta îmi pari un om așa de bun și sincer. Judecă-me cum vrei, că-mi desvölui viēța înaintea dtale, care-mi ești apröpe necunoscut, sânt inse apröpe 3 ani decând tac, și tăcerea apēsă și mai greu asupra durerii mele . . . Ș-apoi te-am primit de amic . . .

(Finea va urmă)

EMILIAN.

Cătră poeți.

*Voi, poeți slăviți de 'ntręga omenire pe pămënt,
Cari conduceți lumea tötä cu al minții vöstre-avënt,
Rădicați a vöstre gânduri, mintea vöstră-o rădicați
Cătră cerurile 'nalte și pe Dumneșeu cântați!*

*Nu trăiți în nepăsare fără cer și Dumneșeu,
Ca și când n'ar fi în lume nice bine, nice reu!*

*Pe altarul deitătii voi aprindeți sacru foc;
Și virtutile să ıee în a vöstre inimi loc!*

*Omenii vędënd a vöstre fapte demne de urmat,
Vor mări dumneșeirea, care lumea o-a creat;
Și pe voi poeți ai lumii cu iubire vor numi,
Căci menirea vöstră vecinic asta e și 'n veci va fi.*

*Sborul gândurilor vöstre voi să-t innălțați pre nori
Și de-acolo cu 'ngrigire să ve adunați comori!*

*Și atunci voi câștigă-veți pe pămënt și sus în cer
Nemurire și tesauri, care nice când nu per;*

*Lumivă-veți peste ömeni, peste vremi fără hotar
Ca strălucitöre stele, ca în negre nopți un far.*

*Înaintea vöstră vecinic vor plecă genunchiul regi
Și slăviți veți fi voi vecinic înaintea lumii 'ntreși.*

*Voi, poeți, ați fost de vęcuri preoți vremilor meniți
Și de vęcuri Provedința a lăsat aleși să fiți,*

*Ca în fruntea națiunii să purtați märeșul stęg,
Să sfırmați cu-a vöstre cânturi al tiranilor toiaș,*

*Deșteptând în pepturi göle a străbunilor virtuti.
Ca Tirteu, curaj în luptă la bărbați de tēmü muți*

*Voi știți înșuflă la vreme de necasuri și nevoi;
Cei-ce dorm în letargie de virtuti lipsiți și goi,*

*İși rădică fruntea lată dup' al vęcurilor somn
Și 'narmați ca și un Marte singur în resböie domn,*

*Scutură cu vitejie jugul greu de pe grumaz.
Asta e menirea vöstră ca să ștergeți de p'obraz*

*Suferința din selăvie, să dați minților avënt
Să se 'nalțe spre mărire ca un fulg ușor în vënt.*

*Nu-i menirea vöstră sântă să cântați cu dor cu foc
O iubire fără sēmën, fără preț, fără noroc,*

*Corumpënd la inimi june, pe cei vii făcëndu-i morți,
Deschidënd la tinerime a vinovăției porți.*

*Toți apostoli libertătii, ca și falmicii străbuni!
Dumneșeu și națiunea ve vor impleți cununii.*

P. O. BOCCA.

Ce sânt Ielele?

Intr'o lucrare asupra „Elementelor turceșci în limba română“, vorbind de *Iele*, ȑiceam: *Iele*, ține rele, cari paralizēză pe ömeni; *luat din iele*, atacat de paralizie la mâni, la piciorö seu la vr'o altă parte a corpului;¹ *luat de iele*, a merge cu repeȑiciune mare invęrtindu-se, a porni val-vęrtej: poporul se fereșce de vęrtejul de vënt, creȑënd că intr'ensul jöcă Ielele. Numirea de *Dęnșele*, ce se mai dă Ielelor, este rezultatul etimologiei populare, prin care poporul a identificat pe „stăpănele vęntului“, pe „silfidele vęrtejului“ și pe ținele pricinuitoře de reumatism cu pronumele personal *ele*, căci poporul „nici nu cutēză a pronunța numele lor cel ominos, ci-l indică numai prin pronumele *ele*, ce devine substantiv în acest sens“, (Laurian, Glosariu, p. 300.) În Bucovina și Transilvania Ielele mai pörtă și numele de *Vęntöșele*: — turc. iel, vent, souffle, air; enflure, tumeur, rhumatisme (Zenker, Dictionnaire turc-arabe-persan, p. 965.)

Costinescu se exprimă astfel asupra lor în Vocabularul romăno-francez (I, p. 374): „Iele, după idea poporului, femei seu fete nevędute, ce jöcă nöptea în câmpuri. Locul, în care au jucat, devine periculos: are însușirea de a desfigură seu de a înșepeni picioröle aceleia ce l'a călcat. Cęcăne de ierbă mai închisă, ce se găsesc în câmpuri, țic a fi urmele danțului lor. După alții, aceste sânt trei fete, ce asistă la nașcerea unui prunc“.

Repoșaii Laurian și Maxim le consacără următorul articol în al lor Glosariu (p. 300): Iele, reu scrise în loc de *ele*, malus genius, daemon, malae divae, rheumatismus, paralysis, furor; demon, geniu reu, esențial inse: rele ține, țeițe rele, cărora, după credințele poporului, place a turmentă pe bieții muritori, cari nici nu cutēză a pronunța numele lor cel ominos, ci-l indică numai prin pronumele *ele*, ce devine substantiv în a acest sens: Ielele dau, trămit morbiu cei mai acuiți și dureroși ömenilor, femeilor și masculilor; cel luat din Iele seu de Iele devine adesea paralatic de minte seu nebun furios; dar mai adesea: cel luat(ă) din Iele seu de Iele suferă de paralizia nervilor seu de acutele dureri ale reumatismului de articulațiuni; până astăzi țeranul espert, când vede și observă un biet pacient de Iele, face din ochiu și dă din cap cu căutătura supęrată și cu gest amenințator la muierile, ce stau de față impregiur. Acesta probēză, că mulți țerani au viuă conșciință de Iele, că ar fi reali *ele* (femeile), cele ce cășunēză acești amari și dureroși morbi . . .“

Părintele S. Fl. Marian, reproducënd un „descântec de Iele“ găsit între manuscriptele repoșatului Săulescu, îl precede cu următörea observațiune: „Sub cuvintele *Dęnșele* seu Ielele înțeleg Românii din Bucovina și Moldova un fel de reumatism, pe care îl capētä, după credința lor, numai atunci când calcă în urma unor ține förte rele, ce le numesc ei cu un cuvânt im-

¹ Despre Iele poporul mai țice, că sânt trei surori, cari petrec nöptea sub streșina casei și cel ce trece târziu se espune la diferite höle, căci ele scuipă asupra-i. Gunoiul trebuie asemenea evitat. Cf. Ionenu, Mică colecțiune de superstițiile poporului român. Buzeu, 1888, p. 60, 78 și 79: „Nöptea să nu s'aducă apă de la vr'o fântână, căci impregiurul ei jöcă Ielele și cel care va luă apa, îl va luă din Iele. — Cel care, intr'o călătorie, întâlneșce un drum încruciașat, să nu trecă prin respântia lui, căci îl poceșce. — Să nu calce cineașă în lături aruncate la drum, căci capētä dureri de piciorö.“

propriu „Ele“, séu când le vatëmă cu ceva pe a-
cestea“.¹

Rëposatul Mangiuca, in studiul seu despre insem-
nătatea botaniceii româneşii : „După credinţa poporului
român, avrămésa, cărstinésa şi odolén sânt picate din
Iele, din ñinele Milostive . . . şi până astăzi ñinele plâng,
că aceste ierburi lecuitoare le au răpit împërăţia din
lume. Intr'o nópte ducându-se un flăcău codrén la li-
veñile din délurile Saschei spre a le păzi, a vëdüt cum
au venit ñinele, cete şi iară cete de Iele, tóte albe şi
luciu imbrăcate, sburând in aer şi involbându-se ca
nourii in trecăt peste el, cântând următóarele versuri:

De n'ar fi avrămésa, cărstinésa
Şi flórea albastră,
N'ar fi in lume cruce de nevéstă,
Şi atunci tótă lumea ar fi a nótră.²

Intr'o superstiţiune bábescă din districtul Prahova
se crede, că „de a făcut nescarva bube pe picioare, ñice
că-i lepădătură din Iele şi-i descântă“. Asemenea „de
a rëcit la picioare şi-l dor, il descântă ñicënd, c'a căl-
cat in loc reu“; iar „de a rëcit la mâni şi-l dóre, îi
descântă d'ái rei“. In fine „babele şi bábarii invétă pe
ómeni să pórté usturoiu, trei cătei in pungă, curea,
brâu, ca să nu-l bántuiescă Ielele. O buruianá, rădë-
cină de odolén, rădëcină avrămésă-crăstinésă aseme-
nea să pórté, că nu pot să se apropie de el *Măiestrele*,
pe cari ñic mincinoşele vrăjitóre, că le au auñit cân-
tând in rëspântii aceste vorbe: „De n'ar fi avrămésa-
cärtinésa, ar fi tótă lumea a nótră.“³

Jipescu, in limba țëranului din aceeaş localitate,
grăieşce astfel: „De țaiu reu te ai stircit (țëranul), te
ai obilit, te ai subțirat, te ai şuiat, te ai incovrigat, te
ai cocărjat, și ai pierdut coraju, cumpëtu și mersu.
Par că ești luat din Iele, ori din dövënt, când păşeşci“.
Şi aiurea: „Vere, strigă Foloştină, ce și-o hi scris dë
la ursitóre, aia ai să pași. Că uite, Mărzica n'o mai
ghisat și 'n nóptea dë Crăciun auñiși, că cum a ișit
afară pë la mieđu noptii, in puterea intunericului, și
cum a călcat, să me tai nu știu, că a pus piciorul in
urma Ielelor, și i s'a sgărcit vinele — hiie la el acolo
— și d'atuncia se vaită și-l tărăşce, dë Dare a hi
spetit“.⁴

Créngă, in povestea „Sóera cu trei nurori“: „Sünt
vr'o cinci-şése ñile, de când mămuca a fost să ducă
vițëii la suhat și un vënt reu a dat peste dënşa, sër-
mana! . . . Ielele i-au luat gura și picioarele“.

De la Vrancea in „Sultănică“ (p. 49): „Din svon
aflase, precum că ai scăpă ce și-i drag de la peire,
dëcă te-ai da in munca Ielelor. Nu c'a creñut, dar a
incercat, că n'ar fi oprit-o nici in ruptul capului de a
se da chiar duhurilor nevëdute. Intr'o nópte de marți,
zărind un cërcăn in giurul lunei, s'a străcurat ca o
nălucă până la biserică, iar intorcëndu-se sub streşina
casei și-a presărat in creşcet pământ din trei mor-
minte, adăstând tótă nóptea fără a da cu ochii de
Iele“.

Gane, in „sfântul Andreiu“: „Ei bine, a murit!

¹ Mănuchiú din manuscrisele lui G. Săulescu in Analele
Academiei Române, seria II, tom. VII, sect. II, p. 156.

² „Familia“ d. 1874, p. 524.

³ Tocilescu, Revista III, 387.

⁴ „Opincaru“, p. 67 și 151. In citațiunile de mai la vale
căutam mai cu sémă a scóte la ivélă însușirile particulare ale
Ielelor.

. . . a plecat fără să me asculte intr'o séră inspre sf.
Andreiu la moşia lui Négu, unde il ducea dorul du-
ducăi Elenei, și la móra de vënt, șcii la locul cel ne-
curat, i s'a rësturnat sania, i-a fugit calul, iar pe dën-
sul l'au luat Ielele prin vëzduh aşá de repede și aşá
de sus, că numai ce a căñut mort in pórtá curții lui
Négu“.

Alecsandri, in „Nóptea sfântului Andreiu“:

Iată-! Iată Satan vine,
Rësbătënd prin verți lumine,
Pe un fulger scãnteitor.
Umbre, stafii despletite,
Cucuveici, Iele sburlite
Şi Rusaliile pocite
Îi urméză ca un nor!

In Despot-Vodă, când Moşoc caută a linişti pe
Spancioe, care, la fiecare adiere, la fiecare susur, pare
a zări umbra lui Lăpuşnénu, el ñice (p. 13):

Părere,
Spancioe! . . . tu ești lunatic, și-e frică de strigoi,
De Iele, de Vëntóse, de stafii, de moroi;
Şi ai ajuns acuma, in mintea-ți visătóre,
Să faci din Lăpuşnénu o umbră pânditóre . . .

Bolintinénu, in „O nópte la morminte“:

Atunci trecură Ielele,
De mâni in hore prinse,
Ş-un abur tóte stelele
Indată le cuprinse.

In fine, in „Negriada“ dlui Ar. Densușianu, Fët-
Zefir mângăe pe Moş-Alb, frunțaşul soliei, care colindă
prin stânci și codri in căutarea lui Negru, răpit de Iele

in loc cumplit și greu,
Cum altul sfântul sóre in cale-i nu zăreşce.
Nici mai frumos și-odată mai fioros și reu,

iș-l indrumă să găsescă pe erou in palatul Ielelor, care
s'afli

Prin munți d'aici departe, in Valea-sargentină,
Prin codri deși se 'ntinde un labirint de vâi,
Şi vâile 'ntre sine se 'ncurcă și se 'mbină,
Cât inapoi din ele abiá-ți mai afli căi.
P'un vërf de munte-acolo-i a Ielelor grădină,
In care nu pëtrunde picior de muritor,
Căci giur-ingiur pe munte, sânt puse ca să țină
O pază neadormită (eu ênsumi me 'nfiór!).
Mii fiere și balauri, iar in grădină ríde,
Cum nu veți nici in visuri, un minunat palat.
Cumplitele lui pórté nimic nu le deschide
Făr' numai o putere, ce unei ierbi s'a dat,
Ce-a fierelor se ñice. Cumplitele Măiestre
Prinñend aici pe Negru l'au dus și l'au ascuns . . .
Măiestrele lui Negru i-au luat ori-ce putere
Din mâni și din picioare, din spate, piept și gât.
Sus in palat el dórme, ca mort, fără durere,
Din când in când mai suflă, dar lin și nesimțit.
Curënd, de nu-ți ajunge, el pëtră se peface,
Ca mulți alți feți acolo de mult inmărmuriți . . .¹

LAZAR ȘAINBANU.

Scrisórea mult dorită.

Desperatio.

*De când te-ai dus,
Eu par' că sânt un cuib pustiu,
Séu un cadavru in sicriu
Pus.*

*Iar une-ori
Sânt o biserică pustie
In care cântă-o leturhie
Ciori.*

*Séu un isvor
Pierdut sub ramuri despuiate
Și 'n care frunzele picate
Mor.*

*De când te-ai dus,
Eu par un légân întristat,
Din care pruncul a sburat
Sus!*

1895.

CINCINAT PAVELESCU.

Rip van Winkle.

O scriere posthumă a lui Knickerbocker de *Irwing*.

(Urmare.)

Sărace Lupe, voiă el să dică — „stăpâna și pe tine te face să duci o vieță adevărat cânescă, dar nu te teme, că până trăiesc eu, nu-ți va lipsi un prieten care să țină cu tine“. Lupul dădea numai din coddă, se uită atent în fața stăpânu-so și decă câni ar puté simți milă, cu aș crede că el de bună semă împărțășia simțemintele cu tótă inima.

Intr'o di frumósă de tómnă, colindând el așá prin păduri, în tătă s'a trezit că s'a scrânciobat pe vèrfurile cele mai înalte a munților Kaatskill. El a fost pornit la sportul lui favorit, la vènate de veverițe și așá a ajuns în deșerturile acestea mari cari sună și resună la tótă pușcătura. Resufflând greu și ostenit, el s'a tărăit târziu dup' amiéđi pe un vèrf verde, acoperit cu iérbă de munte, care domniá peste o prăpastie mare. Prin o hudă dintre clómbe, el a putut vedé tot ținutul, câteva mile din giur, acoperit cu păduri. Vedeá departe majestosul Hudson urmându-și cursul măreț, lin, cu reflexiunea unui nor rumén, séu a unei bărci ușóre, cari ici și cole dormitá pe sinu-i lucitor și în fine cum se pierdea în albastrul din depărtare.

De cealaltă parte vedeá între munții naltí o prepastie mare, sèlbatică, părăsítă, plină de fragmente de stânci și abia luminată de reflectarea rađelor de sóre, care apunea. Pentru órecátva timp, Rip a remas uimit de priveliște; séra gradat avanjá, munții incepeau a-ș aruncá umbrele lor vènete peste váli; el vedeá bine că va inserá până ajunge acasă și a suspinat greu la cugetul ocării ce-l așteptá din partea madamei Winkle.

Când erá să se scobórá, a auđit o voce din depărtare hăuind: Měi Rip van Winkle! mēi Rip van Winkle! A căutat în giur, dar n'a putut nimic vedé, numai un corb sburând peste munți. El a cugetat că

¹ Densușianu, Negriada, p. 154—155. O descriere mai amănunțită a palatului lelelor la p. 129—130. Despre bușténul lelelor, p. 22; lacul lelelor, p. 169.

intipuirea lui l'a sedus și s'a inturnat la scoborit, — dar iară a auđit vocea acea prin aierul lin de séră, strigând: Rip van Winkle! Rip van Winkle! — tot odată a observat cum își spèrlește Lupul perul și urlând lung s'o pitulit lângă stăpânu-so, inholbându-se plin de frică în prepastie. Acum Rip a simțit că îl ia frica și s'a uitat plin de grigi în direcțiunea acea și a observat o figură streină, suindu-se încet pe stânci, gârjobată sub o povară ce purtá în spate. A fost surprins de vederea unci ființi omenești pe locurile acestea pustii și părăsite, dar prepunând că-i óre-care vecin avisat la ajutorul lui, s'a grăbit să-i mérgă în cale.

Ajungênd mai aprópe, a fost și mai tare surprins de aparința singurá a streinului. Acela erá un om bètrân, gros, spèrlit, cu barba cărunță. Vestmintele lui erau de fasonul Holandesilor vechi: imbrăcat cu un pieptar de pănură și mai multe pãrechi de cióreci cari de cari mai largi, decorați cu rënduri de bumbi pe vine și ghiboși pe la genuchi. El ducea pe umér un butoiu mare care se pãrea plin cu beutură și făcea semn lui Rip ca să se apropie și să-i ajute la povară. De și mai mult fricos și nencređut în cunoștința lui cea nouă, Rip totuș bucuros s'a indemnat și purtând amêndoi pe rënd butoiul în spate, s'au suit pe o hócă în sus care la aparință erá alvia unui pèriu de munte sbicit. Când se suiau ei așá, Rip din când în când auđiea sdurăituri lungi ca durdăitul din depărtare, cari se pãrea că se derivă din fundul váilor séu din cutare crepătură de munte de printre stâncile cele nalte, încotro calea lor bolovănosă i conducea. Au pãusat un pic, dar presupunând că murmurul acesta e un povoiu trecător cum adeseori se întèmplă prin munții cei mari, au purces mai departe. Trecênd ei prin o prepastie, au ajuns la o poiană ca un amfiteatru îngust, incungiurat de horăți perpendiculare, pe a căror vèrfuri arborii cei plecați așá de tare își inceleștau clómbele, încât abia se putea vedé câte un petec din albastrul cerului. Pe tótă calea Rip cu soțul seu, au purtat povara în tăcere pentru că, de și purtarea unui butoiu cu beutură în spate pe munții aceștia, i pãrea curios, totuș erá ceva deosebit și nențeleș în ființa necunoscutului care i inspirá mai mult frică decât asociare familiară.

Intrând ei în amfiteatru, obiecte noue de minune i s'au prezentat aci. Pe un loc oblu, din mijloc, se jucá o companie de ómeni curioși la cugle. Aceia erau imbrăcați în vestminte faine streine; unii purtáu peptare cusute cu mărgelile, alții mánecare cu cuțite la curea și cei mai mulți dintre ei aveau cióreci forfoiați, de stilul acela a vètavului. Fețele lor erau tare însușite: unul avea un cap mare, o față largă și ochi micuți de purcel, fața altuia se pãrea că consistă din nas, de asupra căruia o pãlărie albă, aseușită, de hârtie; se terminá într'o pênă roșie de cocoș. Aceia toți aveau barbe de forme și colorii deosebite. Unul dintre ei se pãrea că-i comandantul. Acesta erá un domn sdravén și bètrân, c'o față bătută de vremuri, cu pieptar cu ciucuri, cu curea lată cu hanjar, pãlărie naltă, împenată și în șolovari roși, cu călcăie nalte la călțiuni, decorate c'o rosă.

Tótă grupa aducea aminte lui Rip figurile de pe picturile vechi flamande din salonul domnului van Schaick, preotul satului, carele și li-o adus din Holandia pe timpul emigrării.

De i-o pãrut lui Rip mai particular, a fost însușirea că de și poporul acesta evident se petrecea, totuș aveau fețe serióse, domniá o liniște misterióasă și

eră jocul cel mai melancolic pe care l'a vădut el in viața sa.

Nimica nu intrerupea liniștea scenei, afară de sgomotul glónțelor, cari de câte ori se durigau, rësunau printre munți ca durduitul depărtat.

Când s'a apropiat Rip cu companionul seu de ei, acestia indată au incetat de la joc și se inholbau la el cu fețe fise ca statuetele tăiate din pëtră și așa de curios și liniștit, că inima lui s'a intornat in el și genunchii lui au inceput a i se ciocni la olaltă de frică. Companionul lui a golit conținutul butoiului intr'un vas mare și i-a făcut semn ca să inchine la societate. El s'a supus cu frică și tremurând; aceia trăgeau pe rënd câte o dușcă și dup'aceea iară se reintornau la jocul lor.

Cu timpul frica și gróza lui Rip a incetat. El încă se intindea, când nu se uită nime la el, ca să guste din beutură și a aflat-o de gustul unei escelente beuturi holandeze. El eră firește un suflet forte setos, și indată a fost ispitit ca să repeteze tragerea. Un gustat provocă altul și el se intorcea așa de des la vas, că pe urmă simțirile lui l'au invins, ochii lui i inotau in cap, capul lui gradat s'a inclinat și a picat intr'un somn afund.

Când s'a trezit, iară s'a aflat pe vârful cel verde, unde a vădut pe omul cel bătrân in hócă. Și-a frecat ochii, căci eră o diminéță d'albă de sóre. Paserile săriau și ciripiau prin tufe, vulturul se invertiá sus prin vëzduh sfășiund aerul cel curat de munte.

„De bună sémă“, — cugetá Rip, eu n'am dormit aici tótă nóptea. El ș-a recules in minte tóte suvenirile inainte de a fi adormit: omul cel straniu, cu butoiul plin de beutură, prăpastia aceea intre munți și poiana cea ascunsă, jocul, vasul. Oh! vasul acela blăstemat, cugetá Rip, cum să me escus acuma la madame van Winkle?

A căutat in giur după pușcă, dar in locul cei lucitóre și bine unsă, a aflat una cu cremene stând lângă el plină de rugină, a cărei cămară se clătina și vergéua eră rósă de cari.

(Va urmá.)

DR. T.

Despre hidroterapie.

Hidroterapia este modul de tratament al bólelor prin intrebuintarea apei (de ordinar rece) sub deosebite forme, urmând óre-cari reguli și indicațiuni anumite. Hidroterapia a fost mult timp exploatată de empirici, cari se siliau a o presentá ca un mijloc universal de vindecare, capabil a inlocui medicamentele și celelalte mijlóc de tratament. Studiul bólelor inse ne invétá că, decă in unele casuri hidroterapia dá rezultate remarcabile, sânt și alte casuri in care póte fi nu numai inutilă, dar chiar vătémátóre; mai mult încă, in acelaș fel de bóle, dar la persóne cu temperament deosebit, póte produce efecte forte diferite.

In hidroterapie, nu apa este agentul activ al tratamentului, ci gradul ei de temperatură.

Contactul apei reci asupra corpului, produce la inceput o stimulațiune nervósă intensă, manifestată printr'o senzațiune de frig și tremurătură, vasele sanguine capilare de la suprafața corpului se contractă, pielea se asprește (devenind ca pielea de găină) și sân-

gele e gonit de la suprafața corpului la centru, spre diferitele organe; respirația e anevioiósă cu senzație de sufocație. După puțin timp inse survine reacțiunea care constă intr'o senzație de căldură plăcută, respirația e ușóră, funcțiunile pielei sânt activate, circulația și eliminarea principiilor vătémátóre din organism e inlesnită, nutrițiunea generală e favorisată și o mai mare energie se imprimă intregului organism. Prin aceste efecte consecutive reacțiunei, hidroterapia jócă rol de reconstituant al organismului.

Bólele in tratamentul cărora hidroterapia produce cele mai multe succese, sânt: Unele bóle nervóse și cu deosebire histeria, diferite bóle de stomac in care se eflá amestecat și elementul nervos, constipația obicynuită, diferite bóle cronice ale ficatului și splinei; de asemenea, anemia, unele navralgii rebele, paralisii séu atrofi musculare a căror cauză nu mai persistă, sânt încă inflaențate in bine de hidroterapie. Hidroterapia inse, nu va fi indicată in cazul când, prin escitațiunea ce o produce, ar puté mări congestia in unele organe inflamate; astfel este in general inlăturată in inflamațiunile acute ale diferitelor organe, ale plămânilor, la cei predispuși emoragiilor pulmonare séu cerebrale și cu totul proscrisă in bólele de inimă, unde ar puté avé de rezultat mórtea subită prin sincopă.

Formele principale subt cari se intrebuintéză hidroterapia, sânt urmátórele:

Afusiunea. Afusiunea e modul cel mai simplu de intrebuintare a hidroterapie, atunci când vrem să obținem un efect de o potrivă asupra intregului organism, iar nu in special asupra unui anume organ. Constă in turnarea pe tot corpul a unei cantități de apă rece de 10—12° in timp de 1/4 de minut până la un minut, ceea ce se face cu ajutorul unui vas simplu séu prevédut cu o stropitóre.

Cerșaful umed constă in invélirea bolnavului cu un cerșaf ud, umată de o serie de lovituri cu mâna pe tot corpul până la producerea reacției, séu in ivélirea cu plăpumi până la ivirea transpirației.

Dușile sânt afusiuni generale séu numai asupra unei regiuni a corpului, subt formă de stropitóre séu subt formă de lance (pistol), inse totdeauna cu o presiune mai mare séu mai mică dată colónei de apă. După indicațiuni, se proectéză colóna de apă asupra șirei spinării, asupra ficatului, spline, șalelor séu asupra perineului (dușe ascendente), etc. *Dușile scoțiane* sânt niște duși calde; urcându-se temperatura treptat de la 30 până la 45° și urmate de o dușe rece și de durată scurtă. *Dușile in cerc* se practicá cu ajutorul unui aparat cilindric ce e prevédut de mai multe tuburi orizontale ciuruite și dispuse in cerc, prin care ese apa subt o anumită presiune.

In tóte aceste forme ale hidroterapie, se recomandá a mișcă puțin, a nu face afusiunile séu dușile asupra capului, a se fricționá și a se imbrácá repede, apoi a umblá séu a se culcă invélit spre a inlesni reacțiunea.

Hidroterapia trebuie să fie insoțită și de un regim igienic anumit, precum și cele mai al'esea de administrarea unor medicamente interne, tonice in unele casuri, diuretice in altele, etc.

In tóte casurile ce ar necesitá tratamentul prin hidroterapie, avisul medicului e neapërat trebuincios și bolnavul trebuie să urmeze exact consiliile ce i se dau.

DR. IOAN POENARU.

POPORUL.

Nu știu cîe prě nu știu undgîe.

— In dialect bănățenesc. —

Asta-i dzicală rumâniască, dar numa folosită, nu și pățită de Rumâni. Și știți că romănu care prindge dila strini o vorbă nesocotită, dēloc o folosēșcie in băjocoră, altui Romăn, carie din întimplarie i-ar scăpă și să se miestēcie in vr'un lucru la carie nu se pricepe.

Vrieu să vē spun dē cānd s'o născocit printrē noi dzicala dē sus. Ascultați!

Ici-c'o fost odată in vr'un sat rumâniesc un țigan lu carie ómenii îi dziceau Stan pățitu vestu 'n băjocoră printru că iel de cātece ori vorbiă cu cînieva cîieva se laudă că-i om pățit, om umblat și c'o fost dē 3 ori la muoră, ș-odată 'n tirg, ș-o vėdzut lumia tótă.

Iel se laudă c'o pățit multciē, o vėdzut multciē și șcie multciē. Dēcă vr'o cātană cu hopșit poviestă din pățanii de prin bătăile cu Frientuji, cu Tălienii, cu Praiji ș. a. iel, țiganu dracului iș bātēciă cióricii cātănieșci ciei aviă prě iel — ciersiți cînie șcie d'undgîe — și prin aia vrea să facă prě omni să criadză, că și iel o fost cātana d'afia pótă cióricii cātănieșci — ș-apoi țintēce la firfălituri! Iel o fost bătăi undgîe o fost sângie pănă 'n gușă, cu pitcici și cu urieși c'un ochiu 'n fruntece, și altcie mirodzēnii.

Dēcă vr'un cārturari poviestă cio cîiteit in novielē, dē bătăia Tălienilor cu ai din pāmēntu Africeii, și iel sē jzură c'o vėdzut in 48 in bozu Broșceniului cum s'or bātut niegrii cu albiu și cum o tuliră niegrii pre Prisaca, dē li-e sfirăiă. cālcāniile fugiind și albiu după iei!

Odată un om sē trudgiă să spargă o ciócă (trunchiu) marē, și-l treciau sudorile dānd cu maiul in țintă, iar Stan cāutānd la iel astcieptă să d'o crepie cióca, ca să ciarā un buciumiel să-și facă cārbuni d'in iel; dar să ia și iel maiul, fierească Dumniēzēu!

Prě țigani cānd îi laudzi in față că-s pricepuți și isteți, să șcii că-i faci dē s'apucă și dē lucru al mări grieu.

Asta o știu toți rumānii. O știu și omu cu cióca, carie-ș gāndgi, că n'ar fi rēu să facă prě țigan să bātă și iel cu maiu barem pān' mări resuflă iel cāta, daia îi dzisē:

— Mări Stanie! viedz cîe ómeni rēi vis noi țiganii! Ieu știu că tu tce pricepi mai binē decāt minē cum s'ar putciă mai ușor și mai iutciē crēpă cióca asta și nu-mi spunii!

— I-a fudgi d'acii, dzisē Stan, și luoà iel maiul și ți, ți, pān' ieși lienea d'o lună din iel, dar sporii nici dē liac!

Pusē Romănu altciē țintēce (icuri), lă iar iel maiu dila țigan, și trosc, trosc mai dē cāteia ori și se sparsē in douē cióca. Noa viedz, că baș așă s'o spart cum am vrut ieu s'o sparg, dzisē țiganu.

— Hēi! am știut ieu că undgîe pun ieu mână îi norroc și spori — dzisē dada!

Altă dată sē nāmolisē o cocie in tr'o bară, și caii bivași, nu vrea să trāgă. Dar nu bātēce 'n taină caii — dzisē Stan — carie baș atunci sē zgodgi de triecū p'acolo, cātră romănu din cocie! Lă frinile dila liaucă, lie triecū prěstă capu cailor și trāgiă dē frānie, caii după iel. Caii gāndgiră că-i alt cal dinaintcea lor, sē smācniră dintr'odată ș-o luoră după țigan. Dar țiganului i sē prinsē — opincindu-se — un picior in imală și pānă iel să-l scótă, caii-l ajunseră, îi dgedgēră cu

ruda cocii una 'n șāle, il trintēiră in bară și turai prěstă iel. Cānd se sculă din nāroi, gāndgiai că-i bātă-l crucia. Dar in loc să sē vaitcie dzisē: Viedz cinē fi giambaș!

Dar odată o sfeclit-o cu sfētnicia lui, dē io rāmat numile dē poviestă in lumē și 'n țēră și adgiecă tēce: Viniă odată introibat de prin sat, cu tracita (straița) lui a mare și cu o crosnă dē sibii.

Pārpāngăii dadgii, il așciēptau cu gura cāscatā cāutānd prě drum, din cetro avea să vină dada cu ciēva printru gură. Grāngurele hāl micuțiel, carie ședgea rādzimat d'o salcā incepusē a schilălăi dē fómie, cānd d'odată vėdzū un cucumielci suindu-sē inciētișor prě salcā 'n sus, strigă spāriat: Haoleo! ia viniți dē vidgeți ce voaiē am aflat ieu!

Buricatu carie ajunsē mai nainte la salcā dzisē că nu-i vóiai (óia) numa îi berrbec c'are córnie.

Granciu dzisē că nu-i berrbec, numa-i bou c'are 4 córnie!

— Fudgiți! Dzisē Hirca fata a mări mare a lu Stan, că-i șarpe, o nu vidgeți că sē tirăie ca șarpele!

— Șarpe, șarpe, dzisără ceialalți pārpāngei! Dar tocma cānd vrură s'o sufucēce la fugă, fu și dada Stan lāngă iei și-i opri să nu fugă și să-l lasē singur să-l mānancē șarpele!

Grancii cum il vėdzură prinsēră corajă, se 'ntórseră indērēpt la salcā și 'ntrebară prě dada să lie spună cîe gāngalie o fi hasta?!

— Prostei, prostei — dzisē Stan carie încă dzeu dē șciea cîe scāfārlie-i aia! Dar sfētnic cum fu, ca să nu-l ținā copii de prost, dzisē: „O nu vidgeți voi că miergîe nu știu cîe prě nu știu undgîe!”

Că baș! — dzisē un rumān carie triecū pr'acolo.

D'atunci s'o lățit printrē Rumāni dzicala asta. Iar noi cānd carieva sē sfētnicieșcie că șcie aia, șcie nu șcie, il bāgiucurīesc cu dzicala țiganului, că „miergîe nu știu cîe prě nu știu undgîe“.

LIUBA IANA.

Doine și hore.

Decāt să me plóie 'n tindă,
Mai bine 'n pădure mândră;
Decāt să me plóie 'n casă,
Mai bine 'n pădure dēsă!

Decāt slugă la popa,
Mai bine rob la Gherla;
Decāt slugă la birău,
Mai bine rob la Șiclău!
Decāt slugă la jurat,
Mai bine rob la Arad!

Dragu-mi-i mei a cāntă,
Ca la Saveta-a jucă,
Dragă mi-s mie horile,
Ca la Veta birturile.

Frunđa verde 'n cornușele,
Perit-au nanele mele.
Piēră drac, să pēră 'n ele!

De la Vașcou, in Biharia.

VASILIU SALA.

Jubileul societății «România Jună»

— Amintiri și reflecțiuni. —

Trenul ce ne conducea spre bătrâna și atât de viala Vienă, nu eră în stare să satisfacă cu iuțela mersului seu dorințele noastre, celor ce pleasem din depărtata Bucovina, spre a serba împreună acele zile pline de bucurie sufletescă și mândrie națională. Căci cu toții am fi dorit să ajungem atât de iute, cât de cu drag și iute sburau gândurile noastre spre bravii noștri români, tineri și bătrâni, cari ne așteptau cu dor, și căror aveam cu venirea noastră „români din patru unghiuri” să le documentăm câtă simpatie, iubire și admirare le păstrăm în depărtare, că au știut a-ș păstră individualitatea intactă, susținând societatea într’un interval de douăzeci și cinci de ani, conducând-o cu atâta dibăcie prin vifori grei, cu solidaritate de cugete și simțiri, încât au ajuns a-și jubila existența, cu un rezultat moral și material atât de frumos cum îl are a registră ađi.

Îți săltă inima de bucurie și satisfacție morală, vădând în séra de cunoștință, reoglindindu-se aceste simțeminte în ochii și fețele tuturor celor prezenți, veniți din depărtări atât de considerabile; — din regat, Transilvania, Ungaria, Bucovina, precum și tineri de la alte universități străine, cu toții erau cuprinși de un singur cuget, de o singură simțire „Mândria națională”.

Familii ce nu s’au cunoscut înainte și cu greu se vor mai revede vr’odată, își petreceau atât de vial, atât de intim la olaltă, că păreau că totă viața lor, au petrecut-o împreună, atât de mare eră insufletirea! atât de mare e puterea de consăngenitate! Apoi tactul bravilor tineri, în frunte cu comitetul arangiator, le și inlesni această atracțiune, netrecând pe nimene cu vederea, furnicând cu o prevenire esemplară, satisfăcând tuturor cu atâta amabilitate, și nu unii pôte — cu sacrificii personale, cu care noi din depărtare le-am adus omagiul nostru.

În decursul acestei seri vial, s’a executat un terțet de diletanții tineri români pe vióre și bas, o doină admirabilă, alții au escelat pe clavier, iar alții au usat de plăcerile jocului, cu toții au fost veseli și animați ca într’un cerc familiar.

Cu astfel de ocațiuni de multe ori se întemplă, că și cei mai ageri le trec unele puncte cu vederea, care-s la aparență minimale, dar au consecvență gravă. Dar bravii reprezentanți n’au uitat nimica, n’au întrelăsat nimica! de acésta m’am convins la punctul al doilea din program, când s’a sevêșit parastasul pentru membrii decedați ai acestei societăți!

Pline de pietate ne eră simțemintele când cu toții stam de față în mica, dar de tot frumoșa capelă grecească a Sf. Maria din Fleischmarkt, rostind cu toții un „Dău să-i ierte și să așede sufletele lor în sinul lui Avram” a celor suflete cari prin spriginul lor material și moral la rândul lor ș-au implinit datoria de bravi fii ai mamei națiune române.

Culmea festivităților a fost comersul festiv, care a reușit admirabil. Sala cea mare de la Ronacher eră

indesată de mese pline de tineri și bătrâni, ilustrată de persóne distinse din diplomație, știință, și de multe alte ramuri de ocupațiuni private, toți bărbați valoroși, români și străini, toți conduși de cele mai mari simpatii cătră brava societate care-ș jubila existența ei e de 1/4 de secol. Salamandru de deschidere obișnuit la comersuri festive, s’a ținut cu demnitate de dr. Calinciuc, fiind cu un întreit „să trăescă Maj. Sa împêratul Francisc Iosif”. Apoi urmară bineventarea óșpeților în limba română și germană de eminentul nostru compatriot dr. Aurel cavalier de Onciul. Cu aceste discursuri se deschise curs liber altor multe ce urmară: frumoșe, patriotice și entusiaste, a diferitelor persóne însemnate și ale corporațiunilor studențești române, germane, sêrbe, italiene, slavone, croate, ruse, reprezentate și intrunite aice.

De și totă luarea mea de sémă eră absorbită de aceste discursuri valoróse, pline de farmec și interes general și special, — totuș nu le reproduc nici în conturi generale, căci acésta cred că au făcut-o deja corespondenții jurnalelor cotidiene. Înse nu pot întrelăsa a aminti de discursul profesorului de Antropologia comparativă de la universitatea din Viena, dr. Benedikt, care vorbi în termeni fórte măgulitori la adresa românilor în general și a româncelor în special; el dișe între altele „Und die Romänen haben doch so schöne Mädchen! Ich hatte die Gelegenheit einen solchen Kopf zu analysiren, und da glitzerte und glänzte es von so werthvollen Edelsteinen”. Nu credeți, că măgulirea făcută secului meu, mi-a imprimat aceste cuvinte atât de adânc, încât le amintesc aice; dar o esperință făcută, cu acésta ocașiune mi le reamintesc.

Aceste cuvinte ar trebui să fie un avis la tinerimea studiósă din Viena, care în cea mai mare parte își uită de sculele prețioșe ce le au în patrie, într’atâta încât se dau seduși de măgulirile, ce e drept frumoșelor, dar nu prea scruplóselor vieneze, și luându-le de soții, se perd mulți din tinerii valoroși pentru națiune. Ei intră în viața practică cu alte vederi, cu tot alte simțeminte și de și ici colea scânteia iubirii de neam se iveșce, dar imboldul spre fapte mari, în bine și în reu, îl dau tot femeile. Traiul cu o femeie de altă națiune, cu alte obiceiuri, cu altfel de simțeminte, trebuie să instrăineze! Iar progenitura e perdută cu sevêșire, mamele cresc copii și apoi de unde să ceri de la o vieneză iubitóre de plăceri, vióie, sinceră, dar ușoră și superficială de tot, să pótă intră în vederile soțului ei, a ființei lui, a națiunii lui?! Dintr’o mie, pôte fi una care să aibă atâta inteligență și nobleță de suflet ca să fie aptă de a-l înțelege și aceea numai atunci, decă el și-ar da silința s’o facă să înțelgă. Dar de unde să ieie el timpul la acésta muncă, decă mai totdeauna are a se luptă cu neajunsurile de tóte zilele! Așă se lasă trași în curentul odată intrat cu séu fără voie, dar în tot casul în lipsa de tãrie a iubirei de neam și simț conservativ național.

Scuse-me cei cu musca pe căciulă! nu pot inse întrelăsa acésta reflecșiune asupra celor observate cu acésta ocașiune și acésta chiar în interesul nostru propriu.

Galeriile erau pline de o cunună frumoșă de dómne și domnișóre, dar mai tóte din Viena.

Momente ne mai uitate! de înălțare sufletescă erau, auđind atâtea efluxii de iubire frățescă! rostite cu atâta entusiasm infocat și sinceritate, eșit din sufletele pline de convingere sfântă, de care numai tinerii plini

de idealuri frumoase, înfrățiți cu toții în influența ideii și dorului de libertate națională.

Români, germani, italieni, sârbi, slovaci, croați, ruteni și chiar un tiner studios Turc eră de față la acesta înfrățire.

Entuziasmul eră nedescriptibil de mare și general; intervalele de aplauze îndelungate, nu mai erau să încete, nu mai încetau. De succesul comerului trebuie să fie societatea „România Jună“ foarte mândră, că nu cred că alta corporațiune studioasă la acesta universitate să fi raportat vreodată un succes mai frumos.

Sâmbătă s'a sevrșit desvélirea portretelor damelor protectóre, în localitățile societății frumos decorate, și apoi avu loc o întrunire a tuturor studenților români spre rezolvarea și deliberarea unor idei și chestii intime, iar s'era urmă banchetului festiv, la care au luat parte numai românii sosiți din străinătate și colonia română din Viena. Aici la mesele pline, la sunetul muzicii lui Strauss, se deslegară limbile, se vorbi și mai sincer și mai cu foc, lăsând totă rezerva la o parte. Aice își spuse românul din regat dorința sa, — espuse transilvanianul și ungureanul luptele, dorul și amarul lor, — bucovineanul prin graiul unui eminent tiner, aspirațiunile sale, — basarabianul ș-a esprimat durerea adâncă sub care geme atât de greu, — iar macedoneanul își plânse némul seu ce geme sub tirănia neșciinței, copleșiți de sörtea vitregă.

Aice cu toți își dădură cuvântul să lucreze solidar, spre înălțarea științei și prin ea a némului nostru! Aice își promis'eră cu sfințenie să fie cu toții, ori în ce stare vor deveni, treji, veghiând, ca stejarul, neclintiți la postul lor. Aice nu se uitară nici de acei bărbați cari au stat și stau cu tărie la postul lor: martirii libertății naționale!

Aice mulți s'au desteptat la vieță și muncă națională! copleșiți fiind mai înainte de influența străină, séu neconșciuți de puterea și valórea lor proprie! Aici multe inimi s'au cucerit! căci, un orator (órecare) tiner român a dis că „noi tinerii români mândri vom păși în mijlocul vienezelor (în loc de vienezilor) cu succesul raportat“. Iar un membru b'etrân al acestei societăți, instrăinat de națiune prin căsătoria sa, neputându-și esprima simțemintele în limba română, a dorit societății ca să aibă fericirea a-l avé în mijlocul ei și când își va serbá jubileul de aur. Nu-i vorbă! a voit să spuie s'ermanul bine, dar limba-i eră grea! a uitat-o în străinism, n'a putut să se esprime cum ar fi voit. Copiii lui nici n'o cunosc limba română.

Aice cu viaă bucurie am constatat, că românii din tóte părțile, când e vorba de a ajutorá némul lor, care dintr'o parte séu alta strigă ajutor, își cunosc misiunea lor. Spe a-ș mijloci scopuri cultural naționale, societatea „Dómnelor române din Bucovina“ a emis cărțile de colecte, simbolic, în formă de cărămiđi, care au să se infigă în zidul ce s'a început pentru internatul de fetițe, s'au desfăcut cu un interes vrednic de admirat în decursul acestei seri neuitate, între cei prezenti, cu un plus foarte considerabil.

Culmea voei bune eră când se începú dansul, care a durat până târđiu.

Duminecă s'au posat cu toții în corpore spre amintire, iar s'era a fost întrunire de adio în salónele „Ana Hoff“. Mulți, foarte mulți! au mers cu pași grei, finindu-se și acesta séră fericită din programul festivităților „României June“ cu regret că nu putú să du-

reze o eternitate, dar cu toții duc amintirea neștersă înălțătoare de suflet cu ei, mândria națională raportată de o parte din corpul națiunei întregi.

Sevrșindu-mi și eu afacerile cu care eră imbinată această călătorie, am plecat ca toți alții, ducând cu mine cele mai frumoase amintiri, și dorind din suflet, ca tinerimea română studioasă din Viena să păsescă și mai departe cu atât mai multă încredere în puterile sale proprii după succesul raportat ca până acuma, dar și cu mai mult conservatism național.

MARIÓRA Z. PETRESCU.

Ilustrațiunile.

Orfanii. E tristă sörtea orfanului, dar decă sânt doi, tot se mai mângăie. Ilustrațiunea noastră, făcută după tabloul lui Oehmichen, ne infățosează doi orfani. Unul, băiatul, e încă prea mic; dar soru-sa e capabilă de lucru, ea îi câștigă pânea de tóte ăilele. Pictorul represintă momentul în care ea îi dă de mâncat.

Scrisórea mult dorită. În sf'ersit, scrisórea mult dorită a sosit. Mirele seu i scrie din depărtare. Cu ce neastemp'ér o deschide! Cu ce dor i absorb'e tot cuvântul! El i scrie, că o iubeșce din tot sufletul, că numai la ea gândeșce și n'are altă dorință, decăt s'o potă revedé cât mai cur'end! O citeșce și iarăș o citeșce. Apoi o ascunde. Și o scóte de nou, ca s'o mai citeșcă odată, să mai simtă acea nespusă fericire, ce-i spune fiecare cuvânt, fiecare literă.

LITERATURĂ și ARTE.

Șciri literare și artistice. Dl Str'embulescu, fost elev al școlei de bele-arte din București, al cărui tablou „Daphnis și Cloe“, a fost premiat cu marele premiu, a obținut de la ministrul școlólor o bursă, pentru a puté urmá un curs de pictură la Múnchen. — Dl A. D. Xenopol a scris o dramă în 5 acte, intitulată „Irina“, pe care a citit-o în Societatea științifică și literară din Iași. — Dl Alesandru Liuba din Maidan, precum se scrie din Múnchen „Dreptății“, a făcut acolo cu deplin succes esamenul de primire la școla superióră de artă, cursul de sculptură în lemn. — Dl Petru P. Herțe, inv'etător în Beins, invită la abonare pentru lucrarea sa intitulată „Pedagogia poporală“ séu „Maxime pedagogice“ care va costá 50 cr.

Academia Română, la incheierea sesiunii generale din anul acesta, s'a constituit astfel pentru anul 1896—97. — *A. Personalul Delegațiunii:* Președinte al Academiei Române dl N. Kretzulescu; asesori (vice-președinți) din secțiunea literară dl Gr. G. Toculescu, din secțiunea istorică dl I. Kalinderu, din secțiunea științifică dl P. S. Aurelian; secretar general (pe 7 ani, 1891—1898) dl D. A. Sturdza. — *B. Personalul secțiunilor.* I. Secțiunea literară, președinte dl A. Naum (Iași), vice-președinte dl D. C. Ollănescu (București), secretar (pe 7 ani 1890—1897) dl N. Quintescu (București), membri dl Ioan Caragiani (Iași), dl Gh. Chițu (București), dl B. P. Hașdeu (București), dl T. Maiorescu (București), dl I. C. Negruzzi (București), dl Al. Roman (Budapeșta), dl Ioan Sbiera (Cernăuți), dl Gr.

G. Tocilescu (București), dl Iosif Vulcan (Oradea-Mare). II. Secțiunea istorică, președinte dl I. Kalinderu (București), vice-președinte dl A. D. Xenopol (Iași), secretar (pe 7 ani 1893—1900) dl Vasile Maniu (București), membri dl Vincențiu Babeș (Budapesta), dl Nicolae Ionescu (Iași), dl S. Fl. Marian (Suceva), dl A. M. Marienescu (Oradea-Mare), dl I. M. Moldovan (Blaș), dl A. Papadopol-Calimach (Tecuciu), dl D. A. Sturdza (București), (— Loc vacant). III. Secțiunea științifică, președinte dl Petre Poni (Iași), vice-președinte dl St. Fălcoianu (București), secretar (pe 7 ani 1893—1900) dl Gr. Ștefanescu (București), membri dl P. S. Aurelian (București), dl dr. V. Babeș (București), dl dr. I. Felix (București), dl Ion Ghica (București), dl Sp. Haret (București), dl N. Kretzulescu (București), dl Florian Porcius (Rodna), dl Nicolae Teclu (Viena), (— Loc vacant). — *C. Personalul comisiunilor.* I. Comisiunea permanentă a bibliotecii. Membri: Dl N. Quintescu, secretar al secțiunii literare. Dl V. Maniu, secretar al secțiunii istorice. Dl Gr. Ștefanescu, secretar al secțiunii științifice. II. Membru conservator al colecțiunii numismatice: dl D. A. Sturdza. III. Comisiunea pentru cercetarea cărților tipărite intrate la concurs pentru: Marele Premiu Năsturel-Hercușu din Seria B, de 12.000 lei, destinat celei mai bune cărți în limba română, cu conținut de ori-ce natură, tipărită de la 1 ianuarie 1893 până la 31 octombrie 1896; și Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5000 lei, destinat unei cărți scrise în limba română, cu conținut literar, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 ianuarie 1895 până la 31 octombrie 1896. Din secțiunea literară: Dnii: B. P. Hașdău, A. Naum, A. Roman. Din secțiunea istorică: Dnii Gr. G. Tocilescu, V. A. Urechia, A. D. Xenopol. Din secțiunea științifică: Dnii P. S. Aurelian, dr. V. Babeș, P. Poni. IV. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul Premiului Statului Lazăr, de 5000 lei, pentru 1897, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului: „Studiul vinurilor din România din punctul de vedere economic și al compoziției lor chimice“. Dnii P. S. Aurelian, Sp. Haret, P. Poni. V. Comisiunea Fundațiunii Adamachi: Dnii Sp. Haret, P. Poni, D. A. Sturdza. VI. Comisiunea Fundațiunii Ottetelesanu: Dnii I. Kalinderu, I. Negruzzi, D. A. Sturdza, V. A. Urechia. VII. Comisiunea pentru împărțirea grătuită a cărților didactice din fondul Ioan Fătu: Dnii P. S. Aurelian, D. A. Sturdza, Gr. Ștefanescu. VIII. Comisiunea pentru pregătirea punerii în executare a dispozițiilor testamentului Ioan Agarici: Dnii P. S. Aurelian, N. Ionescu, Gr. G. Tocilescu.

Studii Folklorice. Dl Lazăr Șăineanu, bine cunoscut pe terenul folkloristicii române, premiat pentru o astfel de lucrare și de Academia Română, a scos la lumină de curând la București, în editura librăriei Socec, un volum nou, care poartă titlul: „Studii Folklorice“ cercetări în domeniul literaturii populare. Acest volum cuprinde diverse studii ale autorului, publicate prin unele reviste, dar prelucrate. Primul e consacrat Dilelor Babeș și legendei despre Dochia, care a apărut mai întâiu franțuzește. Apoi urmărește legenda meșterului Manole, pe care o studiază, începând cu grecii moderni, la toate popoarele. Vin Ielele séu Ținele rele, din care reproducem un capitol în nr. acesta al foii noastre. Studiul acesta ocupă cea mai mare parte a cărții, împărțindu-se în următoarele capitole: Ce sunt Ielele, Rolul Ielelor în literatura populară, Numirea sinonimă Dênsele, Vântósele și Frumósele, Polionomia Ielelor, Eti-

mologia vorbei Iele, Ființe mitice analóge Ielelor, Rolul vântului în volklor, Raportul Ielelor cu Irodiada. Alt studiu are titlul: Căpcâni, Căpcăuni, Căscăuni. Altul: Jidovii séu tătarii séu uriașii; Filosof—Firoscop, — și „Graiul fără cuvinte“. Din acest indice încă se vede, că autorul se ocupă în lucrările sale de chestiuni foarte interesante. Are meritul d'a fi adunat tot ce au scris alții despre aceste materii și le grupază cu succes. Prețul 3 lei 50 bani.

Gramatică Germană. Intre gramaticile germane menite pentru tinerimea română, ocupă un loc de frunte „Gramatica Germană“ teoretică-practică, de Sava Popovici Barcianu, fost paroc gr. or. în Reșinari, ceea ce arată și faptul, că din acesta lucrare, ȝilele trecute a apărut a cincea edițiune. Acesta e revădută și completată de dl dr. Daniil Popovici Barcianu, fiul repositului autor. Făcând și niște schimbări, volumul a eșit mai mare și astfel prețul este 1 fl. 40 cr. De vândare la Institutul Tipografic din Sibiu.

Diaristic. Telegraful Român. conform decisiunii sinodului arhidieceșan, are să iasă și în viitor de trei ori pe săptămână; în fiecare săptămână va ave un suplement pedagogic; iar prețul de abonament se va reduce de la 8 fl. la 6 fl. S'a enunțiat, că abonarea acestui organ este obligătoare pentru fiecare preot și învățător; s'a recomandat apoi să se compună un comitet de redactare din bărbați competenți, cari pentru ostenele lor să fie remunerați. — *Epoca* din București începând de mâne duminică, va ceote și un suplement literar, care se va numi „Epoca de duminică“ și va fi dirigiată de dl L. C. Caragiale,

TEATRU și MUSICĂ.

Șciri teatrale și musicale. Dna *Aristița Romanescu* jôcă cu o trupă la Galați; de acolo se va duce la Iași și prin alte orașe. — *Tenorul I. Dumitrescu*, după o glorioasă stagiune în Charkoff, acuma cântă la Kiev, unde a și primit oferte pentru opera regală din Madrid și pentru opera imperială din Moscova, în vederea serbărilor încoronării țarului. — *Tinerul violinist Enescu* a obținut de la ministrul de culte al României o bursă pentru a-și pute urmă studiile la Paris.

Teatrul Național din București. Comitetul dirigiator în ședința sa din urmă a ales ca societari în locurile vacante, pe dna Gănescu, dșora Ciupăgia și pe dl Brezean.

Piese noue. La Teatrul Național din București stagiunea s'a închis. Acuma sunt la ordinea ȝilei beneficile. Intre aceste se află și doue piese originale noue și anume: „Femeile au dreptate“ comedie într'un act, de dl I. C. Bacalbașa și „Ion vodă cel cumplit“ dramă în versuri, în 4 acte, de dl V. Leonescu.

Musica corală în armata română. „România Musicală“ din București scrie, că s'a făcut încercarea d'a introduce musica corală în armata română. Încercarea s'a făcut cu soldații regimentului 21 de dorobanți și a reușit bine. Până acuma soldații au studiat perfect următoarele piese corale: La o rëndunică, Aideți peste Prut, Țera mea, Trecerea Dunărei, Până când frate ardelene, Cântecul vênătorului, României și fraților mei, Cântecul străinetații, Christos a inviat, Doue canone, Bate vântul, Țera ne chiamă. Tóte aceste piese sunt cântate în armonie: tenori, primi și secundți, baritoni și basi.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Sfințirea mitropolitului Ciupercovici s'a făcut la Viena în duminică trecută în biserica gr. or. de cătră episcopii Nicodim Milas al Dalmației și Gerasim Petranovici din Cattaro. Cu asta ocaziune, noul mitropolit a ținut un discurs în limba română, mulțumind împăratului și promițând a propovădui în credincioșii sei sentimentele dinastice și patriotice; apoi a vorbit despre misiunea bisericii greco-orientale.

Sinodul arhiepiscopiei Sibitului s'a ocupat în deosebi de dotațiunea clerului și a pus bazele unei dotațiuni regulate. Prin introducerea căsătoriei civile, mai cu seamă protopresbiterii sunt loviți, căci ștergându-se licențele de cununii, li s'a tăiat cea mai mare parte a venitului; prin urmare sinodul mai înteu de sörtea lor a trebuit să se ocupe. Dar tot astfel a ingrigit sinodul și de sörtea clerului în deobște. S'a decis dar să se facă arunc de o corónă de suflet în arhiepiscopia intrégă, spre a creá un fond, la care adaugându-se și ajutorul de stat, protopresbiterii să primescă câte 1200 coróne pe an, iar mai târziu și alți preoți. Totodată s'a decis ca să se edifice un seminar nou, însărcinându-se consistoriul să studieze afacerea și să vină la sinodul viitor cu planuri gata. Și până la edificarea noului seminar, consistoriul s'a autorizat să edifice localuri corespunzătoare pe fondul de pân' acuma, votându-i-se spre acest scop 25.000 fl. Asesor consistorial onorar în senatul școlar s'a ales părintele Vasile Voina, iar asesor ordinar dl dr. Liviu Leményi.

Sinodul eparchiei Aradului asemenea s'a ocupat și de sörtea clerului. S'a decis ca protopresbiterii de la orașe să primescă drept despăgubire pentru perderile cauzate prin căsătoria civilă un ajutor anual de câte 500 fl., iar cei de la sate câte 400 fl., care se va plăti din ajutorul primit de la stat. Cu asta ocaziune aruncul de 1 cr. după un suflet s'a urcat la 2 cr. S'a constatat. că fondul bisericesc-clerical are 409.886 fl. 60 cr., cel preoțesc 291.031 fl. 81 cr., fondul școlar 47.198 fl. 31 cr., fondul pensional 31.192 fl. 85 cr.

Asilul de copii gr. c. din Blaș va deschide la 1 mai un curs de 6 săptămâni pentru pregătirea și providerea cu diplome de cvalificațiune a acelor candidate care doresc să fie aplicate ca ingrigitoare (bone, doice) la asilele de véră. Președintele Asilului e dl Ioan F. Negruț, la care au să se facă înscrierile până 'n 30 aprilie.

Un nou doctor în drept. Dl George Miclea, care ș-a făcut studiile juridice la academia de drept din Oradea-mare, șilele trecute a fost promovat la universitatea din Budapeșta, la gradul de doctor în drept.

C E E N O U ?

Hymen. Dșóra Elvira D. Manole, fiica dlui Diamandi Manole din Brașov, se va cununá cu dl Stefan Hagi Theodorachy din București, mâne duminică la 14/26 aprilie în biserica St. Nicolae (Scheiu) din Brașov. Trimitem felicitările noastre tinerei părechi! — Dl Ioan Vassiu din Petroșeni se va cununá cu dșóra Roma Veturia Lucaiu din Bobâlna, la 13/25 l. c. în Orăștie. — Dl Alesandru Moldovan jr. din Deva s'a logodit cu dșóra Emilia Herbay din Dobra. — Dl Ioan

Voicu, funcționar în Brașov, s'a logodit cu dșóra Maria Brat tot de acolo.

Știri personale. Regele și regina României, cari s'au întors acasă de la Abazzia, vor petrece o parte din véră la Curtea-de-Argeș; în vederea acésta, palatul episcopal de acolo va fi mobilat din nou, cu mobile din Viena. — Dl dr. Felix, membru al Academiei Române, s'a supus la Viena unei operațiuni la urechie, care a reușit. — Dl V. Pușcariu, inginer la stațiunea balneară Govora din România, a fost numit în serviciul central al minelor. — Dl dr. Aurel Cosma a făcut în Budapeșta censură de avocat și-și va deschide cancelăria în Timișóra.

Procese de presă. Procesul «Dreptății» din Timișóra, intentat contra dlui dr. George Candrea, despre care am scris în nr. trecut, s'a terminat prin condamnarea numitului fost redactor, care nici nu s'a înfășat la pertractare, fiind că s'a mutat în România; sentința sună astfel: doi ani arest de stat, 1450 fl. se detrage din cautiune; spese de procedură 95 fl., curatorului 120 fl. Curatorul a insinuat nulitate. — «Fóia Poporului» are un nou proces de presă; acesta se va pertractá la 5 mai în Cluș.

Românii din Basarabia la încoronarea țarului vor fi reprezentați prin marii proprietari Lazú și Chiriac, cari totodată vor înaintá țarului o cerere subscrisă de totă nobilimea de acolo, în cap cu mareșalul ei dl Alesandru Catargi, cerând să li se dea voie ca în bisericile românești serviciul dumnezeesc să se pótă face în limba română. Cererea acésta e spriginită și de episcopul Pavel din Chișineu.

Rochiile principesei Maria a României. Se știe, că principele Ferdinand și principesa Maria vor reprezintă curtea României la încoronarea țarului în Moscova. Acum se știe, că cu ocaziunea aceea se vor da la Moscova 18 baluri și principesa Maria ș-a comandat pentru multele solenități 35 de toalete, cari costă peste 60.000 lei.

Necrológe. George I. Dogariu, jurist în anul III la academia de drept din Oradea-mare, unul din tinerii cei mai distinși, a încetat din viață la Arad în 8/20 aprilie, în etate de 21 ani, jelit de mamă-sa v. Iulia Dogariu, de surorile sale Ana și Iulia și de toți colegii sei, dintre cari șese enși s'au dus și la înmormântarea lui, în Arad. — George Platoș, paroc gr. or. în Săcel, a reposat la 5/17 aprilie, în etate de 63 ani.

Călindarul săptămânei.

Duminica Slăbănogului, Ev dela Iobn, c 5. gl. 3, a inv. 4.			
Ziua sapt.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sórele.
Duminică	14 Păr. Martin	26 Ezechia	4 26 7 0
Luni	15 SS. ap. Arist. și Trof.	27 Anastasiu	4 24 7 2
Marți	17 Cuv. Simeon	28 Vitalis	4 22 7 4
Mercuri	16 Mart. Agap.	29 Petrus	4 20 7 5
Joi	18 Păr. Ioan	30 Eutropia	4 18 7 7
Vineri	19 Cuv. Ioan Pustn.	1 Mai Mart. F.	4 16 7 9
Sâmbătă	20 Teodor Trich.	2 Sigismund	4 14 7 11

Treiluniul april-junie

a început cu nr. trecut. Rugăm pe toți aceia a căror abonamente a expirat, să binevoiescă a le înnoi de timpuriu, căci numai cu abonamente plătite regulat înainte putem susține fóia. Cei ce nu mai vor să rămână abonați, sunt rugați a ne innapoiá numărul acesta, ca să le sistăm espedarea.

Proprietar, redactor respunzător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA PRINCIPALĂ 375 A.)

Cu TIPARUL LUI IOSIF LÁNG ÎN ORADEA-MARE.